

БНТ, "Денят започва"
9 декември 2011 г.

Разговор с Бисер Петков за промените в пенсионната система

Водеща Жени Марчева: Добро утро отново. Речено - сторено, както се казва. От 1 януари 2012 година възрастта за пенсиониране за всички категории труд ще се увеличава с по четири месеца в следващите три години. Това решиха депутатите при гласуването на окончателните текстове на бюджета на държавното обществено осигуряване за следващата година. С две години, от 25 на 27 години се увеличава и стажът за придобиване на пенсия за военните, служителите на ДАНС, гражданската защита, следствието. За промените гласуваха единствено депутатите от ГЕРБ - 78 депутати, и 4-ма независими, всички партии останали не подкрепиха пенсионната реформа. БСП дори припомниха закана си, че ще атакуват промените пред Конституционния съд. Така че в края на една страстна политическа седмица решихме своеобразната точка на тази седмица да бъде сложена от един човек, който говори на езика на числата. Добро утро казвам на управителя на националния ни осигурителен институт Бисер Петков. Здравейте, г-н Петков.

Бисер Петков: Здравейте.

Водеща: Пак казвам, вие сте човек на числата, но само в началото на този разговор искам да ви попитам - вчера председателят на социалната комисия в Народното събрание г-н Драгомир Стойнев каза, че реформата в пенсионната система руши доверието в социално и осигурителната ни система и така хората ще се демотивират да се осигуряват. Възможно ли е така гласуваните промени да имат точно този ефект според вас?

Б. Петков: Аз мисля, че промените, които бяха вчера подкрепени и приетиот българския парламент, са едно устойчиво решение на един проблем, който е характерен не само за нашата пенсионна система, но въобще за всички пенсионни системи в европейските страни - необходимостта от една промяна в параметрите на пенсиониране, която се налага от демографските процеси и тенденции и икономическото развитие, т.е. едно адаптиране, и аз считам, че това са всъщност параметри - пенсионна възраст, осигурителен стаж, които до 2020 година са разписани как ще се променят, но те би трябвало да останат и по тях да се пенсионира и едно следващо поколение българи. В този смисъл считам, че това е едно решение, което има дългосрочни цели и би трябвало да остане устойчиво във времето, което всъщност е предпоставка за доверие в пенсионната система.

Водеща: Така, какъв е дефицитът на НОИ в края на 2011 година?

Б. Петков: В края на 2011 година очакваме дефицитът в бюджета на Националния осигурителен институт, по-скоро на държавното обществено осигуряване от порядъка на милиард и 700 милиона лева. Ако трябва да бъде по-конкретен, планираният дефицит, който се покри със субсидия от централния бюджет за тази година, е милиард 390 милиона. Очаквам един непланиран, допълнителен дефицит от порядъка на 270 милиона, така че. . .

Водеща: Откъде идва този непланиран дефицит?

Б. Петков: Този непланиран дефицит е резултат предимно от неизпълнение на плана за приходите от осигурителни вноски. Това е проблем, който всъщност се видя още в началото на годината, така че той се запази и до края. Тоест първоначалните прогнози, че бюджетът на ДОО за тази година ще приключи с един допълнителен дефицит от около 300 милиона лева, на практика се запазиха. Ние сега можем да сме по-точни в оценката на база на отчета за първите десет месеца тази година. Нашето очакване и оценка е, че този допълнителен дефицит ще бъде от порядъка на 270 милиона лева.

Водеща: Всъщност, ако сравните нещата между тази година и предходните години, расте ли дефицитът в НОИ постоянно?

Б. Петков: Съпоставката между дефицита в бюджета на ДОО за тази година и за предходната година, 2010 година, всъщност показва, че тази година дефицитът е по-малък, тъй като за миналата година той е от порядъка на 2 милиарда и 200 милиона лева. Но за следващата година, съгласно приетия бюджет за 2012 година дефицитът е милиард 917 милиона, т.е. отново имаме едно повишаване на неговия размер.

Водеща: И как ще намалява този дефицит в Националния осигурителен институт сега, при новите правила, по които тръгва пенсионната ни реформа - 4 месеца увеличаване на възрастта за пенсиониране от 1 януари 2012 година?

Б. Петков: В приетите текстове в закона за бюджета на ДОО, с които се променя текстът в Кодекса за социално осигуряване, всъщност има пакет от мерки, които със своето съвкупно действие би трябвало да доведат до намаляване на дефицита на бюджета на ДОО в един средносрочен и дългосрочен аспект, значително намаляване на този дефицит, като основно ефектите ще дойдат във времето, но за следващата година нашите разчети показват, че от действието на увеличената възраст за пенсиониране с 4 месеца и увеличения стаж с 4 месеца, което е всъщност, както знаете, прието още миналата година, на практика икономията в разходите за пенсии и допълнителните приходи, които ще дойдат от осигурителни вноски от тези лица, които няма да могат да се пенсионират съгласно действащите сега условия, очакваме да бъде от порядъка на 30 милиона. Но във времето, следващите години, в един средносрочен период - 2017 - 2020, 2030 - 2040 са всъщност нашите прогнози, тази икономия на разходи за пенсии ще бъде още по-голяма, ще нараства, в резултат от което дефицита очакваме сериозно да намалее.

Водеща: Всъщност кога очаквате да бъде постигнат балансът между разходи и приходи?

Б. Петков: Всъщност на база на тези мерки ние не прогнозираме да се постигне нулев дефицит, по-скоро това, което разчетите показват, че този дефицит би трябвало значително да намалее, да се доближи всъщност до нулевия, да бъде в едни поносими граници от порядъка от 0.5 процента от brutния вътрешен продукт на страната, т.е. да може фискът да финансира този дефицит, тази разлика между

приходите от осигурителни вноски и разходите, свързани с пенсии, обезщетения, парични помощи, които да се изплащат от бюджета.

Водеща: Но сега разбирам, че според дългосрочната ви прогноза в периода 2018 - 2020 дефицитът ще се свие до 0.1 процент от brutния вътрешен продукт, но след това отново ще започне да нараства. Защо?

Б. Петков: Както казах, нашата прогноза е правена за периода до 2040 година. Наистина 2018 - 2020 година имаме едно приближаване до нулевия дефицит, след което той остава в сравнително ниски размери и на практика тенденцията се обръща в края на прогнозирания период, след 2035 и 2040 година. Основната причина е, че всъщност в този период идва времето за пенсиониране на поколението, родено през 70-те години на миналия век, което е по-многобройно, т.е. една по-многобройна кохорта ще се пенсионира, което ще натовари с допълнителни разходи финансовата система. Но в този период, както знаете, всъщност имаме фонд, който е за гарантиране на финансовата устойчивост на държавната пенсионна система, известен като т.нар. сребърен фонд, в който ще се трупат средства точно да покриване на тези дефицити, които са резултат от демографски тенденции.

Водеща: Сега, г-н Петков, кажете имате ли данни за повишена активност за пенсиониране именно заради предстоящите промени в условията за пенсиониране?

Б. Петков: Данните, които имаме към момента, всъщност показват една обичайна за този период от годината активност на хората да подават заявления за пенсиониране. Обичайно, независимо дали се очакват промени, или не, в края на годината хората са малко по-активни, тъй като приключва годината, събират си документите, които са необходими да приложат към заявленията за пенсиониране, така че, ако трябва да бъда конкретен, данните ни за средния брой заявления, подадени през месеците октомври и ноември в най-голямото - столично управление "Социално осигуряване", са, че 53 заявления среднодневно се подават в този период, техният брой е значително по-малък от броя им за същия период през миналата година, когато наистина имаше повишена активност за пенсиониране в резултат на промените, които тогава се гласуваха - промяната и в начина на плащане, на купуване, както се казва, на осигурителен стаж. Така че в този период ние считаме, че активността е съвсем обичайна за този период от годината.

Водеща: Само една хипотеза. Ако депутатите от опозицията атакуват тези промени пред Конституционния съд и Конституционният съд отмени тези промени, това ще обърка сметките ви със сигурност, нали така?

Б. Петков: Това е наистина една хипотеза, ще видим във времето как ще развие. Както знаете, на практика решенията на Конституционния съд действат. . . не действат с обратна сила, както е известно в правото, така че оттук нататък наистина много хипотези, но. . .

Водеща: Добре, да поговорим и за инвалидните пенсии, много щекотлива тема през последните седмици. Колко в крайна сметка са инвалидните пенсии, които НОИ е изплатил тази година?

Б. Петков: Броят на личните инвалидни пенсии за трудова дейност и така наречените социални инвалидни пенсии за миналата година е 861 хиляди, но броят на пенсионерите, които получават инвалидни пенсии, е на практика около 2 пъти по-малък, 409 хиляди пенсионери. . . . миналата година.

Водеща: Имате предвид, че 409 хиляди българи получават основна инвалидна пенсия.

Б. Петков: Да, като първа инвалидна пенсия.

Водеща: Като първа.

Б. Петков: Всъщност съпоставката между двете числа, които ви казах, показват, че всъщност едно лице средно получава две и повече от две инвалидни пенсии. Затова е тази разлика и понякога объркване в числата, които се коментират, че всъщност броят на инвалидните пенсии, имам предвид трите основни вида трудови пенсии за инвалидност в двете си разновидности - за общо заболяване или трудова злополука и професионална болест, и социалните инвалидни пенсии всъщност броят им е в този порядък, който ви казах.

Водеща: Смятате ли, че процентът на инвалидните пенсии у нас спрямо останалите е прекалено висок, така както твърдят част от министрите в кабинета, включително и премиерът Бойко Борисов. Например бившият управител на НОИ г-н Йордан Христосков казва, че в Полша и Италия например инвалидните пенсии са около 30 процента от всички пенсии, при нас този процент е 18, което не звучи страховито в никакъв случай. Така ли е или не?

Б. Петков: А всъщност може да се направи една съпоставка. Общият брой на всички пенсии, които се изплащат в България, е около 2 милиона и 600 хиляди. Аз вече казах броя на инвалидните пенсии, тоест така съпоставени съответно броят ми е около една трета от общия брой, но всъщност погледнато като тенденция за последните десет години, на практика след извършената през 2000 година реформа, имаме една тенденция на повишаване на броя на инвалидните пенсии и на хората, които получават тези пенсии. За една съпоставка, ако през 1999 година на хиляда осигурени лица 55 са били пенсионери с инвалидни пенсии, то през 2010 година, миналата година, техният брой е нараснал повече от два пъти - 127 всъщност лица от хиляда осигурени са с инвалидни пенсии.

Водеща: Кои са обективните причини за това нарастване?

Б. Петков: Много са причините. Наистина обективни причини има, свързани с начина на живот на хората, промяната в този начин на живот, с промяната в условията за пенсиониране и получаване на пенсии за осигурителен стаж и възраст. Когато тези условия се повишават, това е свързано с търсене от страна на хората на възможности за получаване на сигурен доход чрез преждевременно пенсиониране, а това може да стане чрез инвалидизиране, съответно получаване на решение за намалена работоспособност и получаване на инвалидна пенсия. Разбира се, има и

други причини, които са довели до тази неблагоприятна тенденция, която натоварва бюджета на държавното обществено осигуряване. И като илюстрация ще кажа, че всъщност през миналата година сумата, която е платена за сметка на бюджета на ДОО за инвалидните пенсии, възлиза на милиард 140 милиона лева.

Водеща: Да кажем няколко думи за тази идея ТЕЛК комисиите да бъдат прехвърлени към НОИ. Доколкото разбирам, от страна на лекарите, които работят в тези комисии, има доста сериозна съпротива. Ето тук д-р Петко Ников казва пред агенция "Фокус" вчера, че преминаването на телковете към НОИ е открит конфликт на интереси.

Б. Петков: Това е една от мерките, която се обсъжда като част от пакета за финансово стабилизиране на държавното обществено осигуряване. Тя беше всъщност предложена и подкрепена от синдикатите и от работодателите, и предстои да се обсъжда на експертно равнище. Всъщност подобно решение на проблема с медицинската експертиза има в други европейски страни. Тоест тя се осъществява от институциите, които финансират плащанията на инвалидните пенсии. Като примери мога да посоча Полша, Холандия и доста други страни. При нас, както знаете, медицинската експертиза е в рамките на Министерството на здравеопазването. Но така или иначе този въпрос предстои да се дискутира. Аз съм убеден, че ще се вземе, отчете мнението, становищата на всички заинтересовани страни. На 15 декември е свикано заседание на националния съвет по медицинска експертиза. Там също има направени предложения за промяна в реда и начина и в системата на съществуващата медицинска експертиза. Така че, сигурен съм, ще се намери подходящия форум да се дискутира този въпрос и да се стигне до едно решение, което всъщност ще намали проблемите и ще неутрализира до голяма степен тази причина за нарастване на броя на инвалидните пенсии, именно свързана с реда и начина на работа на тези медицински комисии и телковете специално.

Водеща: Добре. Трябва да приключваме. Само да ви питам – когато встъпихте в длъжност, обещахте да махнете опашките от НОИ, защото е унижително един възрастен човек часове наред да виси на опашка. Успяхте ли да понамалите опашките пред НОИ?

Б. Петков: Полагаме усилия. Аз лично всеки ден се интересувам и всъщност минавам през приемната на столично управление, което се намира в сградата на Националния осигурителен институт. Правим всичко възможно да намалим опашките и времето на чакане на хората, тоест те да имат по-бърз достъп до услугите. Радикалното решение на този въпрос ще стане чрез внедряване на колкото се може повече и по-бързо електронни услуги и възможност хората да получат това, което искат, в повечето случаи без да идват в приемната на НОИ.

Водеща: Добре. Благодаря ви за това интервю. Това беше Бисер Петков, управителят на Националния осигурителен институт.